

Regilaulust

Järgnevalt lühike ja lihtsustatud ülevaade meie regilaulutraditsioonist.

Eesti rahvalaul jaguneb vormilt, stiililt ja esituslaadilt ning viisilt kahte rühma: vanem regivärsiline rahvalaul ehk regilaul (sm runo) ja uuem lõppriimiline ehk stroofiline rahvalaul. Regilaul pärineb suulise pärimuse ajast. Ühiskonnas, kus puudus kirjaoskus, moodustas suuline pärimus e. rahvaluule kogu vaimse kultuuri, ühendades endas teaduse, luule, usu ja ka igapäevase informatsiooni.

Regivärsi tekkimine ja kujunemine

Arvatakse, et regilaul kui vorm või laulustiil tekkis rohkem kui 2000 aastat tagasi läänemeresoomlaste ja algbaltlaste rahvalaulu vastastikusel toimel. Regivärss kui laulustiil on omane kõigile läänemeresoomlastele peale vepslaste ja liivlaste.

Regilaulu ehitus

Regivärsiline rahvalaul koosneb kolmest võrdtähtsast osisest: tekstist, viisist ja esitusest. Viimane sisaldab endas ka regilaulu kasutusseost.

TEKST

Regilaulu teemaks võib olla näiteks müütiline maailma loomine, kosjafantaasia, mõni legend, töö, vaeslapse või orja põli või ka laul ja laulmine ise.

Regilaulu teksti algühik on värss (mitte salm). Regilaulu reeglipärane värss on kaheksasilbiline, mis moodustub neljast trohheilisest värsijalast (■ ▪ / ■ ▪ / ■ ▪ / ■ ▪). Siiski esineb ka rohkesti erandeid.

Sõnu ühendavad värsis alliteratsioon (sõnaalgulise kaashääliku kordus) ja assonants (pearõhulise silbi täishääliku kordus), mis kokku moodustavad algriimi.

Värsse seob omavahel mõtteriim ehk parallelism - kahe või enama värsi sisuline ja vormiline kooskõla (värsi sisu sünonüümiline kordamine või analoogiliste fraaside kõrvutamine). Regilaul koosneb parallelismirühmadest.

VIIS

Regilauludes valitseb rühmaviis s.t. tervet rühma laule võidakse laulda ühe ja sama viisiga. Mõistagi võis see rühmaviis laulualati erineda.

Regiviisid on kas üherealised (vanemad, retsitatiivsemad), kus värssi korratakse samal viisil või kaherealised (uuemad, enamasti laululisemad), kus värss ja kordus on erineva viisiga. Vanemate viiside ulatus piirdub tavaliselt 3-4 heliga, uuematel hõlmab see 5-6 heli. Rohkesti esineb kõrvalekaldumisi tänapäeva kõrvale harjumuspärastest minoor-mažoor helilaadidest ja 12 helilisest helireast.

Põhja-Eesti lauludele on omasem klassikaline regivärss kus refrään puudub. Lõuna-Eesti lauludele on aga just refrääni olemasolu tunnuslik.

ESITUS

Regilaule võidi laulda nii töö rütmi säilitamiseks, mingite rituaalide läbiviimiseks või ka hoopis enese või rühma sisetunde tasakaalustamiseks.

Kõige üldisem regilaulu esitusviis Eestis näikse olevat koori ja eeslaulja hingamispausideta ahel-
laulmine: eeslaulja laulis värssi, mille viimase silbiga ühines koor, kes kordas värssi; koori lauldud
värssi viimasel silbil ühines laulmisega eeslaulja, kes laulis teise värssi, ja nii edasi. Levinud on
olnud ka teised esitusviisid: üksiklaul, kahelaul, kahe koori laul.

Kui üldiselt lähtutakse laulmisel trohheilise värssirõhust, siis paarituarsilbilised sõnad võivad
tekitada rütmilist elavust, kuna sel juhul sõnarõhk ei lange kokku trohheilise värssirõhuga, nt: **vi-**
hu-le, **vi-hu-le**, **vir-ved**. Paarituarsilbiliste sõnade laulmisel on võimalik lähtuda kas
värssimõõdust (skandeerimine) või sõna rõhust (retsiteerimine). Viimase aja esituste jäädvustustes
võime leida nii üht kui teist: isegi samas laulus on üht värssi skandeeritud, teist mitte.

Regilaulu hääbumine

Regilaul hääbus valdavalt 19.sajandil ja asendus uuema ehk lõppriimilise rahvalauluga. Regilaulu
taandumise peamised põhjused olid sotsiaal-psühholoogilised. Kirjalikus kultuuris kaotas regilaul
oma funktsiooni ja pinnase. Uus laulustiil levis naaberrahvaste laulupärimuse ja kirjanduse mõjul.
Tagasivaatena peetakse regilaulu meie rahvaluule kõige algupärasemaks ja imetlusväärsemaks
osaks.

Kasutamine tänapäeval

Õnneks on meil tänases päevas kasutada hulganisti regilaulu üleskirjutisi ja salvestisi. Need
toovad meieni aga ainult regilaulu üksikud aspektid: teksti, harvemini viisi, veelgi harvemini
kirjelduse laulu kasutusseostest. Ometigi rikastab nimetatud materjalide oskuslik kasutamine meie
täna muusikapilti elementidega, milles on tunda sidet meie ürgsema olemuse ja maailmavaatega.